SVENSKT NÄRINGSLIV

5 prioriteringar

FÖR SVERIGES ORDFÖRANDESKAP I EU 2023

Innehåll

För ett mer konkurrenskraftigt EU 4

Sammanfattning 6
Prioriteringar för Sveriges ordförandeskap i EU 2023 6

1 Inledning: Vad ska EU fokusera på? 11
1.1 Vart tog konkurrenskraften vägen? 12
1.2 Vad vill vi se i framtidens EU? 14
1.3 Fem prioriteringar framåt 15

2 Prioriteringar för Sveriges ordförandeskap i EU 2023 16
2.1 Förstärka och fördjupa den inre marknaden 16
2.2 Ta ledarskapet för frihandel globalt 25
2.3 Främja en grön omställning 32
2.4 Accelerera digitaliseringen 38
2.5 Främja företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet 42

För ett mer konkurrenskraftigt EU

Europa är Sveriges närområde och det sammanhang vårt land, våra medborgare och företag utvecklas i. Den Europeiska unionen är inte bara vår viktigaste marknad, som står för över två tredjedelar av vår handel med omvärlden, utan också den viktigaste lagstiftaren. Över hälften av alla lagar och regler i Sverige har sitt ursprung i EU. Politiskt blir dessutom EU allt viktigare, inte minst i en värld där geopolitiska spänningar är mer regel än undantag. Med andra ord: ekonomiskt, rättsligt och politiskt är Sverige en integrerad del av EU.

Men utmaningarna är många. De senaste åren har röster höjts i Sverige för att EU ägnar sig åt fel saker – det kan handla om minimilöner som rimmar illa med vår arbetsmarknadsmodell, om en skogsstrategi som inte tar hänsyn till våra förutsättningar, om en missriktad taxonomi eller om andra områden där EU utvecklas i en sällan skådad takt. Samtidigt som EU fördjupas och breddas med en oerhört aktiv EU-kommission i spetsen, saknas alltför ofta fokus på det som är EU:s absoluta styrka. Mitt bland alla strategier och otaliga färdplaner saknas ett fokus på tillväxt och på åtgärder för att öka EU:s konkurrenskraft. Just de ingredienser som gör EU så starkt i en skakig omvärld.

En annan utmaning är att involvering av näringslivet ofta saknas bland den stora mängd lagförslag som läggs fram. De företag som ska följa nya regler på centrala områden som hållbarhet, digital utveckling och forskning bjuds in för sent och finns inte tillräckligt med i arbetet. Därmed riskerar nya lagar att bli av sämre kvalitet och missa målet. Det är trots allt företagens kraft och satsningar som ska ge många av lösningarna på framtidens brännande frågor.

En tredje utmaning är bristen på strategi och röst. Vad vill Sverige? Vad vill våra politiska partier och våra beslutsfattare med EU? Vilken utveckling vill man se? Ofta hörs röster om

förslag som bör stoppas – återhämtningsfond och minimilöner är två tydliga exempel – men vad vill man att EU istället ska satsa på? Hur ska EU utvecklas till en konkurrenskraftig global spelare? Med Storbritannien som trogen allierad ute ur spelet och med allianser som skiftar i många frågor när EU fördjupas, står Sverige alltför ofta försvagat.

Den 1 januari 2023 håller Sverige i sitt tredje EU-ordförandeskap. Det sker den här gången mot en bakgrund av globala spänningar, krig på vår kontinent, utmaningar på såväl energi- som råvarufronten och en – förhoppningsvis avklingande – pandemi. Det är ett utmärkt tillfälle för Sverige att visa hur vi vill att EU ska utvecklas. Att för sent, för svagt och för ensamt höja vår röst när politiska överenskommelser och viktiga regler antas i Europa, duger inte. Vi behöver vara lika tydliga med vad vi inte vill, som vad vi faktiskt vill med EU.

Därför har Svenskt Näringsliv, tillsammans med våra bransch- och medlemsorganisationer, gemensamt tagit fram en offensiv agenda med förslag på fem EU-prioriteringar: en förstärkt och fördjupad inre marknad, ett ledarskap för frihandel globalt, en grön omställning där företagen är del av lösningen, en accelererad digitalisering och en förstärkning av företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet. Allt för att stärka EU:s konkurrenskraft – det som är kärnan i EU:s styrka och framtid i en tid av globala utmaningar. Det är grunden för att göra EU, och den svenska europapolitiken, stark i en tid när det behövs mer än någonsin.

Anna Stellinger
Chef för internationella och EU-frågor

Sammanfattning av prioriteringar för Sveriges ordförande-skap i EU 2023

Europeiska unionen är Sveriges viktigaste marknad och den viktigaste lagstiftaren. Hela tre fjärdedelar av vår handel sker med de övriga EU-länderna på EU:s inre marknad. Ungefär 700 000 jobb i Sverige finns tack vare vår handel inom EU. Lågt räknat har hälften av alla lagar och regler i Sverige sitt ursprung i EU.

Ett välfungerande EU är därför helt avgörande för företag, jobb och välstånd i Sverige – men inget vi kan ta för givet. Tendenser till protektionism gentemot vår omvärld, det ryska anfallskriget i Ukraina och begränsningar i rörlighet inom EU under pandemin påminner oss återigen om betydelsen av ett enat EU öppet mot omvärlden – och i detta arbete har Sverige en viktig roll att spela. På hemmaplan behövs det en tydligare bild av vilket EU vi vill se i framtiden, kopplat till en mer proaktiv och offensiv EU-agenda. Vad ska EU fokusera på? På vilka områden behöver samarbetet stärkas? Och vad bör EU fokusera mindre på?

Den 1 januari 2023 tar Sverige över ordförandeklubban i EU för tredje gången. Ordförandeskapsperioden är ett unikt tillfälle för Sverige att leda och sätta sin prägel på EU:s agenda. Det ger också en särskild aktualitet till EU-samarbetet och därmed möjligheter till ett större EU-fokus i den nationella debatten. Detta kan i sin tur bidra till att Sverige också efter ordförandeskapet kan driva frågor med större tyngd och

förankring i Bryssel. Genom de 150-tal möten som kommer att arrangeras i Sverige ges en möjlighet att visa upp svenska samhällslösningar, innovationer och företag.

Svenskt Näringslivs utgångspunkt är att stärka Europas konkurrenskraft. Idag saknas tyvärr ett mer systematiskt tänk kring konkurrenskraft på europeisk nivå. Någon uppföljare till EU:s tidigare strategier på området i form av Lissabon-strategin och EU 2020 har inte lanserats. En offensiv EU-agenda behövs för att visa riktningen för ett mer konkurrenskraftigt EU med fokus på rätt saker.

Det blir än viktigare när ett flertal frågor inte går i Sveriges och näringslivets riktning. Vi ser lagförslag inom det sociala området som ruckar den svenska modellen, andra förslag som begränsar hur vi kan bruka vår skog och våra råvaror, men också initiativ som skulle göra det svårare för näringslivet att bidra fullt ut till den digitala och gröna omställningen. Därför kan vi, likt många andra, känna en oro över utvecklingen inom områden där en ökad europeisk reglering inte leder rätt och konkurrenskraften hämmas.

Istället för ökat regelkrångel och ökade krav på administration bör EU fortsätta att undanröja hinder för varor, tjänster, personer, idéer, företag och innovationer – och arbeta med områden som underlättar en sådan utveckling.

I detta arbete för en starkare konkurrenskraft och tillväxt behöver Sverige en mer proaktiv och konstruktiv agenda för att göra sin röst hörd. Svenskt Näringsliv har därför tillsammans med våra medlemsorganisationer tagit fram vår EU-agenda med fem områden som vi vill driva med kraft inför det svenska ordförandeskapet. Dessa fem, med exempel på vad vi föreslår konkret, summeras nedan.

Under det svenska ordförandeskapet bör toppmötesslutsatser antas om att en ny konkurrenskraftsagenda för EU ska utarbetas, som sedan kan följas upp kontinuerligt under vårens toppmöten.

1.

Förstärk och fördjupa den inre marknaden.

Europeisk konkurrenskraft har sin grund i en stark inre marknad som främjar samordning och transparens mellan medlemsländerna. Ett specifikt område där inre marknaden har outnyttjad potential är tjänstesektorn. Det behövs en åtgärdsplan där existerande hinder för en växande tjänstemarknad ses över och konkreta åtgärder tas fram av EU-kommissionen för att undanröja dem. Andra prioriterade frågor i syfte att stärka företagens konkurrenskraft bör vara den fria rörligheten för arbetskraft, att undvika detaljstyrning av det europeiska standardiseringssystemet och arbetet för mer enhetliga marknadskontroller.

2.

Ta ledarskapet för frihandel globalt.

Handel med omvärlden är helt avgörande för det svenska välståndet. För att handeln ska fungera behövs det förutsägbara och transparenta regler som garanterar öppenhet. Vikten av en positiv handelsagenda som ökar möjligheter till internationell handel är stor för att balansera de allt fler defensiva verktyg som nu tas fram inom EU. Därför bör Sverige aktivt stödja förhandlingar och ratificering av nya frihandelsavtal. Likaså bör Sverige verka för att EU går i täten för reformering av Världshandelsorganisationen (WTO) och fortsatt utvecklar relationen med USA, bland annat inom det nyinstiftade Trade & Technology Council (TTC).

3.

Främja en grön omställning

Att framgångsrikt klara av den gröna omställningen är en ödesfråga. För att uppnå EU:s skärpta klimatmål, som Svenskt Näringsliv stödjer, måste kommande åtgärder tas fram med sikte på tillväxt. Om inte omställningen innebär att människor samtidigt får det bättre kommer klimatet inte att prioriteras tillräckligt brett. Den gröna omställningen måste därför ske på ett kostnadseffektivt sätt som främjar entreprenörskap och innovationer. Gynnsamma förutsättningar för näringslivet att ställa om till mer cirkulära alternativ och ett mål om försörjningstrygghet för elsystemet är exempel på frågor som alla bör vara prioriterade för det svenska ordförandeskapet som kommer att få en viktig roll i slutförhandlingarna av det stora klimatpaketet ”Fit-for-55”.

4.

Accelerera digitaliseringen

Näringslivet måste ges bästa möjliga förutsättningar att fortsatt driva teknikutvecklingen framåt. Teknologisk protektionism måste motverkas, samtidigt som teknologisk kapacitet främjas och rätt balans hittas mellan innovation, integritet och öppenhet. Kring dataflöden, datadelning, AI och e-handel behövs därför uppdaterade lagar och regler. Exempelvis bör dataflöden i större utsträckning möjliggöras genom fler adekvansbeslut gentemot tredje land och fler skrivningar i EU:s frihandelsavtal. Därtill bör det svenska ordförandeskapet arbeta med lagstiftning som främjar, och inte begränsar, användandet av tillitsfull AI.

5.

Främja företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet

Forskning och utveckling lägger till stor del grunden för en stark konkurrenskraft. Att satsa offentliga medel i av politiken utvalda forskningsprojekt för framtidens teknologier är inte vägen framåt. Det offentliga bör istället skapa väl fungerande regler som gör det möjligt för företag att konkurrera om att ta fram de bästa tekniska lösningarna på lika villkor. Svenskt Näringsliv vill därför se att det svenska ordförandeskapet prioriterar offensiva satsningar i de gemensamma EU-programmen, exempelvis Horizon Europe, där konkurrens fortsatt bör vara utgångspunkten för investeringar och innovation.

1. Vad ska EU fokusera på?

Europa är Sveriges närområde. Den Europeiska unionen är inte bara vår viktigaste marknad utan allt oftare också den viktigaste lagstiftaren. Hela tre fjärdedelar av all vår handel sker med de övriga EU-länderna på EU:s inre marknad. Ungefär 700 000 jobb i Sverige finns tack vare vår handel inom EU. Lågt räknat har hälften av alla lagar och regler i Sverige sitt ursprung i EU. Ett väl fungerande EU är därför helt avgörande för företag, jobb och välstånd i Sverige.

Europa och ett fungerande EU är helt avgörande för företagen och jobben i Sverige

Det sägs ofta att EU-samarbetet har en unik förmåga att hantera kriser och att det ofta går stärkt ur en krissituation. Kanske blir det så även efter pandemin och som en följd av dagens ökade geopolitiska utmaningar. Det som hänt under de senaste åren har tydligt visat behovet av en stark sammanhållning i Europa. Tyvärr har vi under pandemin även sett motsatsen – hur den europeiska sammanhållningen ibland brustit och den fria rörligheten inom EU har begränsats för personer, företag och transporter av nödvändiga livsmedel och skyddsutrustning. Efter krisen måste därför tilltron till den fria rörligheten stärkas och den inre marknaden fördjupas. Det ryska anfallskriget mot Ukraina och de sanktioner och motaktioner som följt i kölvattnet av detta understryker också vikten av enighet mellan EU:s medlemsländer. Tillsammans - med världens största enhetliga inre marknad som bas - är vi mycket starkare än varje enskilt medlemsland för sig gentemot en instabilare omvärld.

Det är förvånande att samtal om EU – vilket EU vi vill ha och hur en offensiv EU-agenda skulle kunna se ut – är så sällsynta i Sverige. Om svenska prioriteringar ska få gehör på EU-nivå, måste Sverige mer aktivt bidra till utvecklingen i Europa genom att vara en stark och trovärdig spelare. Det kräver att tydliga positioner tas fram både inför och under förhandlingarna med insikter om hur EU-lagstiftningen påverkar vår svenska

konkurrenskraft. Där är vi inte idag. Det beror inte sällan på att Sverige mobiliserar alldeles för sent när ny lagstiftning initieras inom EU. Det saknas en tydlig struktur där samhällsaktörer med insikter om nya reglers konsekvenser tidigt involveras i processerna. Att reagera först när EU-kommissionen lagt ett färdigt förslag på bordet är oftast för sent.

Sveriges röst behöver höjas tidigare, vara tydligare och ha större tyngd

Det finns goda möjligheter att påverka utvecklingen i EU och de förslag som läggs fram. Men Sveriges röst behöver höras tidigare, vara tydligare och ha större tyngd. Inte minst det sistnämnda är allt viktigare i och med Storbritanniens utträde ur EU och den tydliga maktförskjutningen mot det tysk-franska samarbetet. Tidig påverkan uppnår vi genom större proaktivitet, tydlighet genom att vara konkreta och tyngd genom att bygga starka koalitioner.

1.1 Vart tog konkurrenskraften vägen?

Svenskt Näringslivs utgångspunkt för våra EU-prioriteringar är att stärka Europas konkurrenskraft. Ett starkt och konkurrenskraftigt EU är en förutsättning för ett starkt och konkurrenskraftigt Sverige. Det handlar om att låta idéer växa, jobb skapas, innovationer utvecklas och att ge företagen förutsättningar att vara den motor för tillväxt som krävs i den globala konkurrensen.

Vägen till ökad konkurrenskraft går via ett EU som fokuserar på sina styrkor och på områden där gemensamma lösningar ger mervärde. Det innebär också att EU inte ska fördjupa samarbetet på områden där enskilda länder har både mandat och bäst förutsättningar att hitta rätt lösningar.

Ett sådant område är arbetsmarknaden och frågor som rör den svenska modellen, exempelvis minimilöner. Vår övertygelse är att ett socialt Europa är ett konkurrenskraftigt Europa som kännetecknas av hög sysselsättning som grund för goda levnadsförhållanden. Detta uppnås genom konkurrenskraftiga företag. På områden där medlemsländer har unika

förutsättningar som skiljer sig från förhållandena i övriga Europa – t.ex. i Sverige vad gäller industrin, skogs- och gruvnäringen - fungerar inte heller ”one-size-fits-all”-lösningar. Här måste EU-samarbetet tillåta nationella lösningar eller anpassningar. Då säkerställer vi också att Europas rika mångfald förvaltas på bästa sätt till nytta för hela EU.

Idag saknas tyvärr ett mer systematiskt tänk kring konkurrenskraft på europeisk nivå. Någon uppföljare till EU:s tidigare strategier på området i form av Lissabon-strategin och EU 2020 har inte lanserats. Istället har man utarbetat en industripolitik som innehåller begrepp som ”strategisk autonomi” och satsningar inom ett fåtal utvalda sektorer, som blivit föremål för industriallianser, stödprogram och subventioner (så kallade IPCEIs – Important Projects of Common European Interest).

Europa behöver en långsiktig plan för hur vi ska klara den omställning som nu sker

Men EU:s konkurrenskraft har inte ökat – snarare tvärtom. Europas andel som hemvist för tillverkningsindustri minskar liksom andelen av den globala exportmarknaden. Tillväxttakten i EU är lägre än det globala genomsnittet. 85% av den globala ekonomiska tillväxten framöver förutspås ske i länder utanför EU. Vad gäller ekonomisk produktivitet ligger EU på 75% av USA:s och europeisk forskning har hamnat på efterkälken. Energipriserna i Europa var avsevärt högre än de i andra regioner redan före det ryska anfallskriget mot Ukraina. Andelen europeiska företag i Fortune 500 minskade från 32% 2010 till 23% 2019.

Europa behöver en långsiktig plan för hur vi ska klara den omställning som nu sker inom områden som klimat- och miljöpolitik, digitalisering, arbetsmarknad och energi. Vi måste satsa mer på utbildning, forskning och innovationer. De geopolitiska utmaningarna är också många fler än tidigare. Världen kommer inte att vänta in Europa. Svenskt Näringsliv, med 60 000 medlemsföretag och 50 medlemsorganisationer, både kan och vill bidra. Vi är måna om att medverka konstruktivt och proaktivt för att Sveriges röst ska höras tydligare i EU-samarbetet. Vi behöver bli ännu bättre på att i ett tidigt skede föreslå en konstruktiv agenda där det svenska näringslivet kan bidra med konkreta förslag och prioriteringar för att EU ska bli än mer konkurrenskraftigt i framtiden.

Näringslivet behöver ett tätare och mer snabbfotat samarbete med Regeringskansliet för att signaler från svenska företag snabbare fångas upp när viktiga frågor för Sveriges konkurrenskraft förhandlas. Näringslivet har en viktig uppgift i att förse svenska förhandlare med kunskap om hur tekniskt komplicerade frågor som t.ex. AI, data, skog eller finansmarknad påverkar svenska företag. Sådan kunskap kan endast fås genom dialog med näringslivet. Sedan är det upp till politiken och tjänstemännen att avväga olika intressen i den slutliga svenska positionen.

1.2 Vad vill vi se i framtidens EU?

EU är Sveriges främsta marknad för både export och import. Den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital har gjort att våra företag med en liten egen svensk marknad kunnat växla upp på den större och ”trygga hemmamarknad” som EU i mångt och mycket har blivit. EU:s konkurrenskraft är en förutsättning för svenska företags möjligheter att etablera sig och växa samt för vår svenska välfärd.

”Europa behöver inte skyddas med murar, Europa behöver stärkas

Svenskt Näringsliv har alltid varit en stark förespråkare för europeiskt samarbete. Vi kan dock, precis som många andra, känna en viss oro över utvecklingen inom områden där en ökad europeisk reglering inte leder rätt utan skapar mer administration och regelkrångel istället för att undanröja hinder för varor, tjänster, personer och innovationer. Vi hör också tongångar där allt fler medlemsländer vill skapa ett slags europeisk protektionism som i det långa loppet inte skulle gynna den europeiska konkurrenskraften. Europa behöver inte skyddas med murar, Europa behöver stärkas. Att Tyskland och Frankrike kommer överens är i grunden en förutsättning för att EU ska fungera, men alltför ofta sker dialogen med de övriga 25 länderna först när Tyskland och Frankrike redan har ett gemensamt förslag.

Europa präglas av mångfald. Det är en del av utmaningen i att besluta vilken väg EU ska ta i framtiden. Men det är också en styrka om vi låter just mångfalden bestå där den berikar och samtidigt formar gemensamma grundbultar där det behövs för att utveckla EU.

1.3 Fem prioriteringar framåt

Behovet att vara proaktiva och konkreta gäller även näringslivet. Inte minst under pandemins 2020 kunde vi konstatera ett stort genomslag för våra rekommendationer och inspel. Svenskt Näringsliv har därför tillsammans med våra medlemsorganisationer formulerat de prioriteringar som behövs för att stärka Europas konkurrenskraft och tillväxt.

EU behöver fokusera på de fem områden där det stora mervärdet med samarbetet finns

Vi är kraftfullt kritiska mot den utveckling vi ser i EU, exempelvis på det sociala området och i begränsningar i användning av svenska råvaror. De är områden där kompetensen fortsatt bör ligga hos de enskilda medlemsländerna. Men vi är lika kraftfullt positiva till EU-samarbetet inom områden där mervärde finns. Vi anser att frågor inom fem områden bör prioriteras framöver med kraft inför och under det svenska ordförandeskapet.

De fem prioriterade områdena är:

- Förstärk och fördjupa den inre marknaden.
- Ta ledarskapet för frihandel globalt.
- Främja en grön omställning.
- Accelerera digitaliseringen.
- Främja företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Genom att verka för ett fritt flöde av varor, tjänster, data, kapital och personer på en inre marknad och öppenhet för handel med omvärlden, har EU historiskt gett goda förutsättningar för det som företag gör bäst: skapa jobb, innovation och tillväxt.

2. Prioriteringar för Sveriges ordförande-skap i EU 2023

2.1 Förstärka och fördjupa den inre marknaden

Sammanfattning av förslagen till åtgärder:

- EU-kommissionen bör lägga fram en uppdaterad inre marknadsstrategi.
- Det behövs en särskild åtgärdsplan på EU-nivå för handeln med tjänster.
- Sverige bör arbeta för att förbättra Direktivet om gemensamt erkännande av kvalifikationer. Tjänsteresor till och från länder utanför EU bör underlättas, t.ex. genom att ingå i frihandelsavtal.
- Förslaget till ny standardiseringsstrategi måste säkra en marknadsanpassad och koordinerad process för framtagande av nya standarder.

- En ökad harmonisering av immaterialrätten bör ligga högt på Sveriges agenda.
- En enhetlig marknadskontroll på den inre marknaden bör säkerställas.
- Prioritera förhandlingarna om en “Singel Market Emergency Instrument” under ordförandeskapet.
- Sverige bör driva på för att införa en EU-rättslig standard för gemensamma skatterevisioner.
- Skatterapporteringen inom EU bör förenklas och effektiviseras.

Att förstärka och fördjupa den inre marknaden bör vara Sveriges huvudprioritering inför och under ordförandeskapet det första halvåret 2023. Att den inre marknaden fortsatt garanterar fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital är av yttersta vikt. Detta har lagt grunden för EU:s framgångar.

Regelverket måste vara enkelt att följa så att det möjliggör innovation och nya affärsmodeller

En fungerande inre marknad motverkar nationella särregleringar – istället för 27 olika produktstandarder räcker det till exempel vanligtvis idag att tillverka en produkt enligt en enda harmoniserad EU-standard. Det innebär avsevärda förenklingar för både små och stora företag. Samtidigt är det viktigt att det gemensamma regelverk som utarbetas är enkelt att följa och inte motverkar innovationer.

Mycket har förändrats sedan EU:s inre marknadsstrategi senast uppdaterades 2015, och handlingsplanen för inre marknaden i Industristrategin från 2020, inte minst har vi upplevt en pandemi med stora utmaningar på den inre marknaden. Svenskt Näringsliv anser att det svenska ordförandeskapet bör verka för att EU-kommissionen lägger fram en uppdaterad strategi i början av ordförandeskapet, så att rådsslutsatser om uppföljningen av denna kan tas under våren 2023. Detta blir också ett sätt att uppmärksamma att den inre marknaden fyller 30 år under 2023.

En stark inre marknad stärker Europas konkurrenskraft. Det leder i sin tur till en mer robust ekonomi med bättre förmåga att klara externa chocker – både Covid-19-pandemin och det ryska anfallskriget mot Ukraina har tydliggjort vikten av detta.

För Svenskt Näringsliv är det viktigt att Sverige i de policydiskussioner som förs inom ramen för HLG (High Level Group) under konkurrenskraftsrådet aktivt påtalar de många olika komponenter som bidrar till att stärka EU:s konkurrenskraft – som ett komplement till nuvarande fokus på satsningar inom vissa utvalda sektorer, sårbarhet och resiliens.

Stärka den europeiska tjänstemarknaden

Tjänstesektorn har stor betydelse för tillväxt och nya jobb. 2019 stod den för 78 procent av BNP inom EU och 24 procent av handeln inom EU. Trots detta finns det fortfarande hinder som hämmar utvecklingen av en stark tjänstemarknad för tjänsteföretag som skulle kunna växa globalt. Därför behövs en åtgärdsplan på EU-nivå där existerande hinder ses över och konkreta åtgärder tas fram av EU-kommissionen.

> **Det existerande tjänstedirektivet bör genomföras fullt ut i alla medlemsländer**

Det existerande tjänstedirektivet bör genomföras fullt ut i alla medlemsländer. Det finns fortfarande delar som inte genomförts överallt. Medlemsländerna brister dessutom i att anmäla nya nationella regler vilket ökar osäkerheten för företag. Yrkeskvalifikationsdirektivet är starkt kopplat till tjänstesektorn. Det skapar en betungande administration och försvårar en smidig gränsöverskridande tjänstehandel. Här finns en stor förbättringspotential som Sverige bör bidra till att förverkliga.

Främja rörlighet för arbetskraft

Tack vare öppenhet mot omvärlden har Sverige historiskt kunnat ta del av ny kunskap och slå mynt av en lång rad innovationer som lagt grunden för företag och jobb. Dagens svenska näringsliv är starkt internationaliserat.

> **Att människor kan röra sig och arbeta där de behövs stärker kompetensförsörjningen och förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt**

Nyttan av utländska influenser och kompetenser är stor.
För att stärka konkurrenskraften behöver de svenska företagen både kunna rekrytera internationell kompetens och sända ut medarbetare på uppdrag utanför landets gränser. Att människor kan röra sig och arbeta där de behövs stärker kompetensförsörjningen och förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt. Detta gäller såväl inom länder som mellan länder. Företag behöver den bästa kompetensen, oavsett om den finns i Borlänge, Berlin eller Bangkok.

Den fria rörligheten för personer inom EU är en nyckelfråga för företagens konkurrenskraft. Att förbättra ett gemensamt erkännande av kvalifikationer skulle underlätta rörligheten och innebära bättre möjligheter för företagen att klara kompetensförsörjningen. Sverige bör arbeta för att värna och underlätta rörlighet för personer inom EU.

Arbetskraftsinvandring från länder utanför EU kan stärka kompetensförsörjningen och EU:s konkurrenskraft. Idag finns EU-gemensam reglering av vissa kategorier arbetstagare som kompletterar medlemsländernas nationella lagstiftning på området.

Många företag inom EU är dessutom beroende av att tillfälligt kunna skicka medarbetare till länder utanför EU och ta emot personal från länder utanför EU. Genom frihandelsavtal bör därför personrörlighet unerlättas för tjänsteresor till och från länder utanför EU.

> **EU bör genom frihandelsavtal underlätta personrörlighet för tjänsteresor till och från länder utanför EU**

Säkerställa en snabb och smidig europeisk standardiseringsprocess

Svenska och europeiska företag gynnas av gemensamma tekniska krav i europeiska och internationella standarder. De gör att företagen inte behöver anpassa sin produktion till olika kravspecifikationer. Internationella standarder ger i förlängningen minskade produktionskostnader. Därför är det av strategisk vikt att i så stor utsträckning som möjligt påverka det tekniska innehållet i internationella standarder. Detta kräver i sin tur att den europeiska standardiseringsprocessen är snabb och smidig för att kunna anpassa europeiska standarder till den senaste tekniska utvecklingen. Då kan europeiska standarder bli normgivande även på global nivå.

Svenskt Näringsliv välkomnar att EU-kommissionen lade fram en ny standardiseringsstrategi i februari 2022 som understryker den strategiska betydelsen av standarder, stödjer innovationer och bättre koordinerar de europeiska positioner i det globala standardiseringsarbetet. Samtidigt är den ökade detaljstyrningen av både det Europeiska standardiseringssystemet (ESS) och det tekniska regelverket i EU oroväckande. Det leder till en minskad flexibilitet i ESS och en fördröjning i framtagandet av marknadsanpassade europeiska standarder. Detta är ingen liten fråga eftersom det kan begränsa den inre marknaden och i förlängningen de europeiska företagens globala konkurrenskraft.

En detaljstyrning av det europeiska standardiseringssystemet måste undvikas

Sverige måste föra en aktiv dialog med EU:s institutioner och medlemsländer för att tillsammans med de europeiska standardiseringsorganisationerna säkerställa att detaljstyrning av det europeiska standardiseringssystemet undviks.

Harmonisera immaterialrätten ytterligare

Kunskapsintensiva företag står för en stor del av både Sveriges export och EU:s export till omvärlden. Immaterialrätten får sällan stort utrymme i olika exportstrategier i Europa. Det är förvånande med tanke på hur viktig den är för att skydda innovationer och stärka konkurrenskraften.

Immaterialrätten har sin grund i internationella konventioner och avtal och är därmed internationell till sin karaktär. Samtidigt är också en del av rättigheterna kopplade till ett visst land/länder, den så kallade territorialprincipen. I en del länder finns en bristande respekt för existerande rättigheter.

Inom EU har stora insatser gjorts för att harmonisera olika delar av immaterialrätten. Det arbetet behöver intensifieras ytterligare, inte minst inom upphovsrätten.

Idag kan företag som verkar i flera länder behöva skriva olika avtal kring rättigheterna i olika länder. Transaktionskostnaderna kan bli stora i relation till rättighetshanteringen. I vissa fall, även i relation till länder inom EU, är rättsläget så oklart att många frågor inte kan ges entydiga svar. Genomförandet av det senaste upphovsrättsdirektivet kommer tyvärr inte att minska problemen utan snarare leda till ännu större skillnader mellan medlemsländerna.

En ökad harmonisering av immaterialrätten bör därför ligga högt upp på Sveriges agenda. Det skulle förbättra företagens möjligheter att skydda sina innovationer och sänka deras transaktionskostnader. Sverige bör också aktivt arbeta med frågor kring verkställighet, inte minst internationellt.

En ökad harmonisering av immaterialrätten bör ligga högt upp på Sveriges agenda

Säkerställa att kunskapsbaserade tillgångar tas tillvara

För att få utväxling på kunskapsbaserade tillgångar behöver olika avtal användas. Det handlar om exempelvis patent- och know-how-licenser eller om upphovsrättsliga avtal för att använda programvara. I praktiken är hanteringen av avtal väl så viktig som rättighetens existens i sig.

På flera områden där rättighetshantering kan ses som ett problem handlar det om dålig avtalshantering. Det är alltså inte lagändringar som primärt behövs utan ändrade ageranden. Dessa frågor kopplar till andra delar av EU-rätten, där den immaterialrättsliga dimensionen ofta glöms bort.

Två områden kan lyftas särskilt:

1. Samverkan inom forskning och utveckling (FoU). Förhandlingar om FoU-samverkan drar ofta ut på tiden. En huvudanledning är oenighet kring fördelningen av immaterialrättigheterna. Idag görs forskningssatsningar där det senare inte går att använda resultaten på grund av dåligt skrivna avtal eller där patent inte kan sökas eftersom information har hanterats felaktigt. I samband med finansiering av forskningsprojekt kan och bör tydligare skrivningar användas för att säkerställa att forskningsresultaten kan nyttiggöras. Det är inte fråga om att föreslå en enda lösning, utan om att visa på olika lösningar och deras konsekvenser.

2. Offentlig upphandling. Hanteringen av immaterialrättigheter vid offentlig upphandling är ofta kontraproduktiv, till stor del beroende på en utbredd okunskap om immaterialrätt hos offentliga aktörer. Det görs ibland alltför stora rättighetsförvärv, vilket gör att företag inte kan bygga vidare på kunskap de investerat i. Det förekommer också alltför små rättighetsförvärv, vilket gör att syftena bakom upphandlingen inte kan uppnås. Genom en tydlig strategi kring hur avtalen kan användas bättre går det att undvika misstagen.

Enhetlig marknadskontroll inom EU

För att garantera att produkter inte innebär någon fara för hälsa, miljö eller säkerhet krävs en väl fungerande marknadskontroll. Den behövs också för att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids på den inre marknaden. Sverige och EU bör därför fortsätta och intensifiera det arbete som redan pågår för att säkerställa en enhetlig marknadskontroll och tillsyn av produkter och aktörer.

Denna bör även omfatta varor från tredjeland. Det innebär att marknadskontrollmyndigheter inom EU ska dela information om utförda kontroller och godkänna varandras testresultat.

Säkerställ fri rörlighet i kristid

I början av pandemin fattade EU-kommissionen snabbt ett beslut om att hålla gränsövergångar inom EU öppna för godstransporter genom så kallade green lanses.

Att garantera dessa green lanes för framtiden skulle bidra till att främja den inre marknadens funktionssätt.

Som en följd av de svårigheter och blockeringar som uppstod på den inre marknaden under COVID-pandemin kommer även ett förslag om en ”Singel Market Emergency Instrument” läggas fram under hösten 2022. Tanken är att en mekanism ska inrättas som kan aktiveras under olika kriser för att säkerställa att den inre marknaden fortsatt kan levera varor, tjänster, transporter, personrörlighet m.m., vilka blir ännu viktigare i en krissituation. Svenskt Näringsliv stödjer initiativet i den del som handlar om att upprätthålla rörligheten på den inre marknaden även i kristider, men vi motsätter oss förslagen som handlar om att förebygga kriser, vilket görs bäst genom en fungerande, konkurrenskraftig inre marknad. Det svenska ordförandeskapet får en viktig uppgift i att leda dessa förhandlingar.

En EU-rättslig standard för gemensamma revisioner

Otydliga och komplicerade skatteregler resulterar ofta i tvister och ökar risken för dubbelbeskattning. Förutom EU:s tvistlösningsdirektiv behövs åtgärder för att förebygga uppkomsten av skattetvister. Från ett företagsperspektiv skulle exempelvis en EU-rättslig standard för gemensamma gränsöverskridande revisioner (Joint Audits) leda till ökad förutsägbarhet för företag, färre tvister och ett effektivare utnyttjande av såväl tid som ekonomiska resurser. Gemensamma revisioner kan förhindra att olika medlemsstater i sin myndighetsutövning kommer till olika slutsatser med efterföljande tvister och risk för dubbelbeskattning. Sverige skulle kunna föreslå att EU-kommissionen lägger fram ett förslag om EU-rättslig standard för ”Joint Audits” inför ordförandeskapet.

Otydliga och komplicerade skatteregler resulterar ofta i tvister och ökar risken för dubbelbeskattning

Förenkla och effektivisera skatterapportering inom EU

Den tekniska utvecklingen har potential att kraftigt förenkla företagens kostnader för regelefterlevnad genom att rapporteringsskyldigheter inom momsområdet harmoniseras och effektiviseras.

Digitaliseringen kan möjliggöra förenklingar – men bara om de underliggande reglerna tillåter det. Idag är reglerna alltför komplexa och omoderna för att kunna programmeras. Dessutom bör nödvändiga uppgifter endast rapporteras en gång, inte flera. En sådan harmonisering av skatteförfarandet skulle få positiva effekter för både företag och medlemsländer och dessutom förenkla handeln på den inre marknaden.

EU-kommissionen kommer under hösten 2022 presentera ett lagförslag om ”mervärdesskatt i den digitala tidsåldern” för att 1) modernisera kraven på momsrapportering och underlätta e-fakturering, 2) ytterligare anpassa momsreglerna till plattformsekonomin, 3) övergå till en enda momsskatteregistrering i EU. Rätt utformade kan detta förslag leda till stora effektivitetsvinster för svenska företag. Det blir en viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet att påbörja förhandlingarna om detta.

2.2 Ta ledarskapet för frihandel globalt

Sammanfattning av förslagen till åtgärder:

- Frihandel och öppenhet bör fortsatt utgöra regel, medan begränsningar av denna ska vara undantag – i fall som motiveras av geopolitiska spänningar, orättvis konkurrens eller hållbarhetshänsyn.
- Sverige bör driva en positiv handelsagenda som ökar handelsmöjligheterna genom att aktivt stödja pågående förhandlingar om frihandelsavtal med Indien och Australien med flera länder, godkänna redan ingångna avtal med Mercosur, Mexiko och Nya Zeeland, stärka handelsrelationen med USA samt fortsätta dialogen med Kina i syfte att så långt möjligt förbättra villkoren för handel och investeringar.
- Reformeringen av Världshandelsorganisationen (WTO) måste snabbas på och nya handelsregler tas fram.

Handel med omvärlden är helt avgörande för välståndet i Sverige och inom EU. Företagens export skapar inkomster, jobb och välfärd. Men importen är lika viktig. Utan den skulle näringslivet inte vara konkurrenskraftigt och utbudet av konkurrenskraftigt prissatta och högkvalitativa varor och tjänster mycket mindre.

En öppen, global handel har gjort EU till den största aktören på den globala handelsarenan och en viktig region att göra affärer med och investera i. Transparens och förutsägbara handelsregelverk som skapar förutsättningar för företagen måste därför vara grunden för handelspolitiken. Under ordförandeskapet måste Sverige bygga vidare på och utveckla vår långa tradition av frihandel.

Sverige bör arbeta för att upprätthålla och skapa förutsägbara och transparenta regler som underlättar företagens handel

Sverige bör arbeta för att upprätthålla och skapa förutsägbara och transparenta regler som underlättar företagens handel. Det är företagen som handlar, inom EU och på den internationella marknaden.

Därför måste handelsreglerna anpassas till näringslivet och företagen själva kunna bestämma över sina värdekedjor och produktionsnätverk.

Både Covid-pandemin och det ryska anfallskriget mot Ukraina har på senare tid inneburit utmaningar för globala leveranskedjor och frihandel. Diskussioner om sårbarhet, resiliens och autonomi har blivit allt vanligare. Den diskussionen är viktig att ha inom särskilt sårbara sektorer (t.ex. ingredienser i viktiga läkemedel, vissa tekniska komponenter eller kritiska råvaror), men får inte utgöra utgångsläget. Frihandel och öppenhet bör fortsatt utgöra regel och begränsningar utgöra undantag – i fall som motiveras av särskilda förhållanden.

Att EU kan ses som ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ för investeringar och utveckling av hållbara värdekedjor från råvara till färdig produkt ökar i dessa fall EU:s egen motståndskraft. Det är exempelvis viktigt att EU inte skapar hinder för gruvnäringen eller skogsnäringen inom EU i en värld där konkurrensen ökar.

Tillsammans med våra nordiska grannländer kan Sverige bidra med lösningar som möjliggör klimatomställningen genom innovationer, ny teknik, export av klimatvänliga lösningar och hållbart producerade metaller och skogsbaserade produkter. Målet är en stabil frihandel med möjligheter att utveckla framtidens lösningar.

Att EU kan ses som ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ för investeringar och utveckling av hållbara värdekedjor från råvara till färdig produkt ökar i dessa fall EU:s egen motståndskraft.

Driva en positiv handelsagenda

Det har på senare tid förts fram en stor mängd förslag som syftar till att på olika sätt, och med olika bevekelsegrunder, minska möjligheten att handla med omvärlden. Några av dessa förslag har vi förståelse för, och vissa kan vi stödja aktivt. De syftar till att minska säkerhetsrisker för EU och det europeiska näringslivet samt minska klimatpåverkan och hindra orättvis konkurrens. EU bör även arbeta för att unionen – tillsammans med likasinnade handelspartners – ska stå upp för europeiska näringslivsintressen när dessa hotas av rent politiska skäl i strid med WTO-principer.

Om sådana förslag utformas (förhandlas) under det svenska ordförandeskapet bör Sverige verka för att lagstiftningen blir så proportionerlig och så lite handelsstörande som möjligt, givet sitt syfte, och att lagstiftningen inte utvecklas till förtäckt protektionism. Men det är minst lika viktigt att EU driver en positiv handelsagenda som ökar handelsmöjligheterna. Under det svenska ordförandeskapet kommer sannolikt förhandlingar om frihandelsavtal med Indien,

Det är viktigt att EU driver en positiv handelsagenda som ökar handelsmöjligheterna

Australien, Indonesien med flera länder att pågå. Sverige bör aktivt stödja dessa förhandlingar. Det kan också vara så att avtalet mellan EU och Mercosur då är moget för ratificering i Europaparlamentet, vilket Sverige i allra högsta grad aktivt bör stödja.

Dessutom bör Sverige driva på för att aktivt utnyttja de inbyggda möjligheter som finns i redan ingångna frihandelsavtal, särskilt det för oss viktiga avtalet med Storbritannien (TCA), men också avtalet med Kanada (CETA) och andra frihandelsavtal med outnyttjad utvecklingspotential. En stor del av värdet i dessa avtal ligger i att aktivt förebygga regulativa handelshinder. Detta kräver arbete. Avtalen ska ses som ett samarbetsforum, inte bara som en statisk text.

Förbättra handelsrelationen med Kina och USA

USA
Tillsammans står EU och USA för cirka en tredjedel av världens BNP och för nästan en tredjedel av den globala handeln med varor och tjänster. Vi bör ytterligare kunna stärka våra bilaterala band med den nuvarande amerikanska administrationen. Sverige bör därför under ordförandeskapet prioritera att stärka handelsrelationen med USA.

> **Vi bör ytterligare kunna stärka våra bilaterala band med den nuvarande amerikanska administrationen**

Den långsiktiga visionen bör vara att EU och USA återupptar förhandlingarna om ett omfattande frihandelsavtal. Det är tänkbart att inleda med förhandlingar om tullsänkningar på industrivaror och samarbete om standarder och ömsesidigt erkännande på de områden där sådana förhandlingar är politiskt och administrativt framkomliga. Förhandlingarna kan sedan, om politiskt möjligt, omfatta andra områden, inklusive handel med tjänster, offentlig upphandling, immaterialrätt och jordbruk.

Under våren bör Sverige som ordförandeland i EU driva en ambitiös agenda i det nyinrättade rådet för handels- och teknologifrågor (Trade and Technology Council) mellan EU och USA. Vi ser gärna att rådet diskuterar frågor om bland annat artificiell intelligens, dataflöden, gemensamma standarder och grön teknikutveckling. Vi välkomnar att en överenskommelse i princip hittats för att företag säkert ska kunna överföra data mellan EU och USA. Nu är det ytterst viktigt att den snabbt färdigställs och kan upprätthållas.

En ny lösning för att företag säkert ska kunna överföra data mellan EU och USA måste färdigställas och upprätthållas

Svenskt Näringsliv vill också att Sverige driver att EU och USA ökar samarbetet kring frågor och initiativ relaterade till klimatförändringarna, såsom kampen mot avskogning och utvecklingen av olika gränsjusteringsmekanismer för CO2-utsläpp, för att förhindra att dessa blir onödigt handelshindrande och/eller inkompatibla.

Det behövs också en gemensam insats med USA för att reformera WTO, och för att sätta tryck på Kina att följa WTO:s regler och ändra sitt beteende inom områden som subventioner och statsägda företag.

Kina

Kina är en central handels- och investeringspartner för EU. Den kinesiska marknaden har varit en viktig marknad i generationer för många svenska företag och representerar fortfarande stora möjligheter. Samtidigt påverkas relationen till Kina av pågående geopolitiska spänningar och landets förhållningssätt till Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Det finns också fortfarande

Investeringsavtalet mellan EU och Kina (CAI) har potential att förbättra marknadstillträdet och investeringsvillkoren för europeiska företag på den kinesiska marknaden

brister i marknadstillträdet till Kina inom vissa sektorer. Kinas statsledda ekonomiska system skapar ofta en obalans där inhemska företag premieras över utländska.

Svenskt Näringsliv anser att investeringsavtalet mellan EU och Kina (CAI) har potential att förbättra marknadstillträdet och investeringsvillkoren för europeiska företag på den kinesiska marknaden. Avtalets bestämmelser om marknadstillträde och regler om ”level playing field” (statsägda företag, subventioner, tvingande teknologiöverföring) är ett steg i rätt riktning. Avtalet ger också EU en plattform för samarbete som ökar möjligheterna att trycka på för att Kina ska respektera mänskliga rättigheter. Avtalets betydelse ska inte överdrivas, men det utgör ett framsteg.

Svenskt Näringsliv vill att Sverige under ordförandeskapet fortsätter dialogen med Kina om olika handelsfrågor i syfte att förbättra villkoren för handel och investeringar. Om de politiska förutsättningarna föreligger, bör Sverige driva att investeringsavtalet ratificeras och implementeras inom EU och Kina så att företag kan dra nytta av avtalets olika delar.

Driva reformering av Världshandelsorganisationen

De gemensamma reglerna och principerna inom Världshandelsorganisationen (WTO) har inneburit enorma fördelar för medlemsländernas handel och skapat jobb och välfärd runt om i världen. Dessa regler blir ännu viktigare i tider av oro och protektionistiska strömningar, som vi upplever nu. Organisationen måste dock reformeras och moderniseras på flera sätt för att fungera bättre i framtiden. Med Sverige som ordförandeland bör EU fortsätta leda reformeringen av WTO och för att nya, ambitiösa handelsregler ska förhandlas fram.

> **Med Sverige som ordförandeland bör EU fortsätta att leda reformeringen av WTO och för att nya, ambitiösa handelsregler förhandlas fram**

Sveriges linje bör vara att EU prioriterar att de plurilaterala förhandlingarna om ett e-handelsavtal avslutas och att nya regler kommer på plats så snart som möjligt. Det

är viktigt att avtalet innehåller regler om dataflöden och datalokalisering samt leder till förbättrat marknadstillträde. Det var viktigt att moratoriet för tullar på elektroniska överföringar kunde förlängas i juni till nästa ministerkonferens. Svenskt Näringsliv förespråkar dock att tullar på elektroniska överföringar förbjuds permanent.

Sverige bör vara aktivt inom WTO för att både stärka efterlevnaden av nuvarande regler för industrisubventioner och för att nya regler om förbjudna subventioner och statsägda företag kan förhandlas fram. Som ett minimum bör länderna inom WTO kunna enas om mer transparens när det gäller de statsstöd som delas ut i världen.

Målet bör vara samma nivå av transparens för industrisubventioner som de som redan finns för jordbrukssubventioner.

Vi vill också se att förhandlingarna om tjänstehandel återupptas. Dessutom bör man diskutera regler för att främja handel med varor och tjänster som kan bidra till bättre miljö, klimat och cirkulär ekonomi.

Sverige bör under ordförandeskapet driva att EU fortsätter att prioritera en reformering av WTO:s överprövningsorgan. Det åtagande om WTO-reform som gjordes vid den senaste ministerkonferensen i juni är mycket positivt. Det är också positivt att länderna fastslog att WTO måste ha ett fungerande tvistlösningsorgan upprättat senast 2024. WTO:s medlemmar måste ta ansvar och göra åtaganden i enlighet med deras verkliga ekonomiska utvecklingsgrad och kapacitet. Särskild och differentierad behandling är en svår fråga som kräver stora ansträngningar.

Slutligen måste former för ett närmare etablerat samarbete mellan WTO:s medlemmar och näringslivet hittas. Samrådsförfaranden bör upprättas för att inhämta näringslivets synpunkter på ett strukturerat och kontinuerligt sätt. Svenskt Näringsliv välkomnar att länderna enades om att etablera en stärkt samverkan mellan WTO och andra intressenter vid den senaste ministerkonferensen – något som det svenska ordförandeskapet kan ta fasta på och driva.

2.3 Främja en grön omställning

Sammanfattning av förslagen till åtgärder:

- Policyutvecklingen för den cirkulära ekonomin ska möjliggöra för företagen att vara drivande i omställningen, genom att värna teknikneutralitet, främja innovation och stärka det europeiska näringslivets konkurrenskraft.
- Ett mål om försörjningstrygghet för elsystemet bör införas för att uppnå hållbarhet i energisystemen.
- Svenska förhandlare måste säkerställa att det hållbara svenska skogsbruket fortsatt kan leverera bioenergi, ersätta fossilbaserade produkter och ge annan viktig klimatnytta i exempelvis det reviderade förnybarhetsdirektivet (RED).

Energi, klimat och miljö är högprioriterade områden för den nuvarande EU- kommissionen. I början av mandatperioden publicerade kommissionen en europeisk grön giv – ett åtgärdspaket för att möjliggöra och driva på en grön omställning för Europa (European Green Deal, EGD). Medlemsländerna och Europaparlamentet har ställt sig bakom den gröna givens övergripande målsättning att Europa ska bli klimatneutralt 2050 och reducera växthusgasutsläppen med 55% till 2030 (tidigare mål var 40% till 2030) i en klimatlag.

För att uppnå målen i klimatlagen lade EU-kommissionen fram det s k ”Fit-for-55”-paketet under 2021 innehållande en rad olika lagförslag – framför allt inriktade på att möjliggöra en 55-procentig växthusgasreduktion till 2030. Bland dessa finns t.ex. förslag om ett mer ambitiöst system för handel med utsläppsrättigheter (EU ETS), en gränsjusteringsmekanism för koldioxid (CBAM), högre målsättning för andelen förnybar energi (40% till 2030) och energieffektivitet, krav på skogen som utökad kolsänka (LULUCF) och för avskogning, alternativa bränslen, striktare CO2-standarder för bilar och lastbilar, m.m. Detta är det mest omfattande lagstiftningsförslag som EU-kommissionen någonsin presenterat.

Det svenska ordförandeskapet kommer att spela en viktig roll eftersom det sannolikt kommer att slutföra trepartsförhandlingarna om ”Fit-for-55”paketet, dvs. representera medlemsländerna i slutförhandlingarna med Europaparlamentet och EU-kommissionen under våren 2023. Svenskt Näringsliv har inledningsvis valt att lyfta tre områden som är viktiga att fokusera på inför och under det svenska ordförandeskapet.

EU:s skärpta klimatmål måste kombineras med tillväxt

Svenskt Näringsliv stödjer EU:s långsiktiga målsättning att nå netto nollutsläpp senast år 2050. Vi deltar aktivt i diskussionen om hur man bäst implementerar det skärpta 2030-målet.

Det är dock viktigt att en grön omställning sker på ett kostnadseffektivt sätt som främjar entreprenörskap och innovationer. När styrmedel på klimatområdet utvecklas är det dessutom angeläget att de företag som gått före och redan minskat sina utsläpp inte missgynnas. Det är med teknik, innovationer och utveckling av en hållbar infrastruktur som klimatutmaningarna bäst kan lösas.

Det är med teknik, innovationer och utveckling av en hållbar infrastruktur som klimatutmaningarna bäst kan lösas

De utmaningar vi står inför när det gäller klimatförändringar är inte begränsade till Europa. Därför behövs fungerande globala system. Det är av stor vikt att EU minskar utsläppen och samtidigt säkerställer att europeisk konkurrenskraft bibehålls.

Vi bör alltid betona att minskade utsläpp måste kombineras med tillväxt om EU på riktigt ska bli en förebild värd att följa. Samtliga medlemsländer och sektorer behöver ta sitt ansvar i klimatarbetet.

En inre cirkulär ekonomi

En rad nya åtgärder lyfts fram i handlingsplanen för cirkulär ekonomi från 2020. De föreslagna åtgärderna har utvecklats i högt tempo. I mars 2022 lade EU-kommissionen fram ett förslag för att hållbara produkter ska bli normen för i stort sett alla fysiska varor inom EU i en ny förordning, ”Ecodesign requirements for Sustainable Products Regulation ” (ett breddat Ecodesign-direktiv). Det innebär krav på cirkularitet, miljö och energieffektivitet under hela produktens livscykel. Dessa produktregleringar innebär stora förändringar för näringslivet i form av design och tillverkning av produkter, förändrade kundrelationer och nya cirkulära affärsmodeller.

> **Näringslivet har en viktig roll i att lyfta behovet av teknikneutralitet och undvika detaljreglering**

Svenskt Näringsliv stödjer generellt initiativen som kan stärka EU:s inre marknad. De är centrala för att de cirkulära affärsmodellerna ska kunna utvecklas i stor skala och bli lönsamma. Näringslivet har en viktig roll i att lyfta behovet av teknikneutralitet och att undvika detaljreglering, samt att verka för att kommande krav på rapportering hålls på en rimlig nivå.

Fokus för arbetet kring cirkulär ekonomi på EU-nivå bör också vara att ta bort hinder och luckor i befintlig EU-lagstiftning som står i vägen för de nya affärsmodellerna. Det kan handla om en ökad harmonisering av regelverk genom likvärdig implementering i medlemsstaterna och en begränsning av nationella särregleringar samt anpassning av regelverk för cirkulära flöden.

Avfallsdefinitionen inom EU bör förändras så att färre material och produkter klassas som avfall. Material och produkter som fortsatt är en resurs, har ett värde och en efterfrågan genom återanvändning, uppgradering eller återvinning bör inte omfattas. Att ”resurser” klassas som avfall försvårar möjligheterna att återföra det till marknaden och få det konkurrenskraftigt. Svenskt Näringsliv uppmanar EU-kommissionen att i revideringen av Avfallsdirektivet analysera hur den breda avfallsdefinitionen påverkar cirkulära flöden och att i samband med översynen av direktivet överväga om en snävare avfallsdefinition skulle kunna gynna den cirkulära ekonomin. Alternativt överväga möjligheten att omklassificera använda material och produkter som resurser.

EU-kommissionens Kemikaliestrategi som publicerades hösten 2020 har starka kopplingar till arbetet med den cirkulära ekonomin. Strategin omfattar bland annat en kommande revidering av den för näringslivet viktiga REACH-förordningen vilken omfattar registrering, utvärdering, tillstånd och begränsning av kemikalier. Planerade förslag på förändringar av förordningen kommer att få stor betydelse för hela näringslivet, och det är därför viktigt att lagförslaget utformas med beaktande av näringslivets synpunkter. Svenska ordförandeskapet får en viktig roll i att inleda förhandlingarna om förslaget som är planerat att läggas fram under början av 2023.

Den cirkulära ekonomin ska vara en pådrivande faktor till att Europa blir världens första klimatneutrala kontinent

Den cirkulära ekonomin är ett viktigt verktyg för att Europa ska kunna bli världens första klimatneutrala kontinent. Insatser för omställningen till en cirkulär ekonomi behöver därför skapa gynnsamma förutsättningar för näringslivet att ställa om till lönsamma cirkulära affärsmöjligheter med bibehållen eller ökad konkurrenskraft. Hur detta görs har det svenska näringslivet och svenska företag stor kunskap om och kan därför bidra stort till utvecklingen inom hela EU under det svenska ordförandeskapet.

Det behövs även ett ökat globalt samarbete för att få fram fler globala standarder, överenskommelser och hantering av handelshinder för cirkulära material- och produktflöden.

Energiunionen 2.0 – mål för försörjningstrygghet

> **Vi riskerar att få en konflikt mellan å ena sidan klimatmålsättningar och å andra sidan åtgärder som ökar försörjningstryggheten**

Energisektorn och energimarknaderna, såväl nationellt som internationellt, står inför stora utmaningar till följd av det ökade elbehov som medföljer klimatomställningen och senast det ryska anfallskriget i Ukraina. Energipriserna har kraftigt skjutit i höjden och situationen riskerar att ytterligare försvåras inför vintern. Efterfrågan på förnybar, väderberoende elproduktion är stor över hela Europa till följd av att flera medlemsländer nu behöver fasa ut den ryska gasen i extremt mycket snabbare takt än planerat. Denna utveckling kommer att skapa ett kraftigt överutbud av el när dessa kraftslag levererar men extrema priser vid exempelvis stiltje. Detta skapar stora utmaningar för de planerbara kraftslagen som levererar stabilitet och driftsäkerhet till elsystemet och riskerar konkurreras ut, vilket skulle påverka såväl försörjningstryggheten som energiläget i Europa negativt. Vi riskerar också att få en konflikt mellan å ena sidan en kraftigt ökad andel installerad kapacitet av väderberoende elproduktion, i linje med förnybarhetsdirektivet, och å andra sidan annan fossilfri, planerbar kraft som ökar försörjningstryggheten.

Sverige har byggt sin strategi för försörjningstrygghet på marknadsbaserade lösningar, medan många EU-länder hanterar energikriser genom en högre grad av statlig intervention. EU-regleringar ställer krav på solidaritet samt på regionala överenskommelser om försörjningstrygghetsåtgärder och ger en riktning för harmonisering mellan medlemsstaters regleringar på området. Det kvarstår fortfarande väsentliga skillnader samtidigt som vi genom en integrerad energimarknad är starkt beroende av

varandras energiförsörjning. Ett exempel är det tyska gasberoendet av Ryssland, som påverkat stora delar av den europeiska energimarknaden.

Detta gör att Sverige i en energikris kan hamna i en ofördelaktig position, med exempelvis begränsade möjligheter till import av kraft. Samtidigt som krav på att Sverige exporterar el kvarstår.

För att nå ett hållbart energisystem måste det finnas ett mål om försörjningstrygghet för elsystemet

För att nå ett driftsäkert och effektivt integrerat elsystem i EU måste det finnas ett mål om försörjningstrygghet. Detta är i sin tur en förutsättning för att få på plats de investeringar som krävs för att nå EU:s klimatmål. Det behövs även en harmonisering och koordinering på EU-nivå av nationella regelverk för försörjningstrygghet.

Allt större samvariation av förnybar kraftproduktion i Europa skapar större behov av kraftöverföring från närliggande områden. Därför är en EU-gemensam översyn och konsekvensanalys av effektbalansen nödvändig i ett alltmer integrerat europeiskt elsystem.

Bioenergi utgör ungefär en fjärdedel av Sveriges totala energianvändning – en stor del av denna kommer från restprodukter från skogen. Genom ett hållbart skogsbruk som värnar den biologiska mångfalden kan den svenska skogen bidra till klimatmålen genom sina stora kolsänkor och genom att ersätta fossila energikällor. Sverige har sedan början av 1990-talet i skogslagstiftningen likställda krav på miljö och produktion, vilket innebär att hållbarhetsaspekter varit integrerade i det svenska skogsbruket längre än i flertalet andra EU-länder.

All fossilfri energi behövs för att möta bristsituation på kort sikt men även en kraftigt ökad energianvändning framöver. Det är därför viktigt att svenska förhandlare säkerställer att det hållbara svenska skogsbruket fortsatt kan leverera bioenergi, ersätta fossilbaserade produkter och ge annan viktig klimatnytta i det reviderade förnybarhetsdirektivet (RED), kolsänkelagstiftningen (LULUCF) och avskogningsdirektivet (deforestation).

2.4 Accelerera digitaliseringen

Sammanfattning av förslagen till åtgärder:

- Sverige bör proaktivt driva att EU-kommissionen förenklar överföringsmekanismerna för internationella dataflöden. Adekvansbeslut bör antas med så många länder som möjligt. För övriga länder behöver EU-kommissionen överta företagens riskanalys av mottagarlandets dataskyddsregler.
- Sverige bör verka för att EU-kommissionen inkluderar ambitiösa regler om dataflöden i EU:s frihandelsavtal.
- Det bör säkerställas att lagar om datadelning är principbaserade och teknikneutrala. Detta ger större förutsägbarhet för investeringar. Det blir också tekniskt och rättsligt enklare att frivilligt driva data.
- Sverige bör verka för att det europeiska standardiseringssystemet (ESS) tar fram tekniska standarder som kan utvecklas till internationella standarder.
- Det är angeläget att införa så kallade reglerade sandlådor och experimentklausuler i regelverk för att stärka innovationsklimatet.
- Sverige bör driva att checklistan för tillitsfull AI blir en självcertifiering inom EU och att den kommande AI Act inte begränsar användningen av tillitsfulla AI-lösningar.

- GDPR behöver uppdateras, förenklas och förändras så att andra förslag om data (Data Act) och AI inte överlappar eller står i konflikt.
- Svenskt Näringsliv efterlyser regelstöd för rätt att behandla personuppgifter om brott och lagöverträdelser enligt FN:s och OECD:s riktlinjer för Corporate Social Responsibility (CSR).

Reformer som underlättar både privat och offentlig sektors användning av data och artificiell intelligens (AI) är nödvändiga för att nå hållbarhetsmål och stärka den internationella konkurrenskraften. Näringslivet är pådrivande, men lagar och regler måste uppdateras för att frigöra potentialen i den tekniska utvecklingen. Därför behöver Sverige tillsammans med andra EU-länder verka för att säkerställa möjligheten till gränsöverskridande dataflöden, e-handelsavtal, datadelning och AI-användning.

För att samhället ska få full utväxling av teknikutvecklingen behövs ett batteri av åtgärder som stärker användningen av data och AI. Det krävs även en samlad process och tydlig uppföljning för att säkerställa internationella dataflöden, ökad användning och tillgänglighet till data samt ett regelverk som främjar AI-tillämpningar. Digitaliseringen ställer höga krav på att de kunskapsbaserade tillgångarna tas tillvara på bästa sätt.

Sverige behöver tillsammans med andra EU-länder verka för att säkerställa möjligheten till dataflöden, e-handelsavtal, datadelning och AI-användning

Säkerställ internationella dataöverföringar och e-handel

Möjligheten att överföra data mellan olika aktörer och länder är central för att få full utväxling av digitaliseringen. Dataöverföringar är också i växande utsträckning en förutsättning för internationell handel.

Men reglerna för överföring av persondata utanför EU hindrar och begränsar internationellt utbyte och handel. EU-domstolens praxis ställer omfattande utredningskrav på enskilda bolag i varje enskilt fall för eventuell rätt att överföra allt ifrån kontaktuppgifter till känsliga hälsodata. Kostsamma och tidskrävande processer försvårar i synnerhet handeln för små och medelstora företag, men även större bolag tyngs av betydande kostnader och osäkerhet om överföring kommer att kunna ske.

EU-kommissionen måste förenkla överföringsmekanismerna för internationella dataflöden och stödja näringslivet i de krav som ställs för att kunna använda dem. Kommissionen behöver prioritera arbetet med att anta adekvansbeslut med så många länder som möjligt då dessa underlättar datautbyte avsevärt. För övriga länder behöver EU-kommissionen ta över företagens riskanalys av mottagarlandets dataskyddsregler och övervakningssystem, som löpande måste genomföras.

Digitala handelshinder måste undanröjas. Sverige bör driva på EU-kommissionen för att ambitiösa regler om dataflöden inkluderas i EU:s frihandelsavtal. Skrivningarna behöver även bli mer ambitiösa för att säkerställa att data kan flyttas över gränser och samtidigt hantera datalokaliseringskrav, det vill säga krav på var företag lagrar data.

” **För en stark konkurrenskraft är det av stor vikt att teknologisk protektionism motverkas i EU, samtidigt som teknologisk kapacitet främjas**

För en stark konkurrenskraft är det av stor vikt att teknologisk protektionism motverkas i EU, samtidigt som teknologisk kapacitet främjas.

Det är marknadsmekanismerna som ska driva utvecklingen framåt. Såväl offentlig som privat verksamhet behöver ha tillgång till den mest avancerade tekniken. Effektiv och säker datahantering ska stå i centrum.

Stärk innovationsklimatet med principbaserade och teknikneutrala lagar

En accelererad digitalisering bygger på ökad dataanvändning. Det måste bli tekniskt enklare och juridiskt säkert att frivilligt dela data. Sverige behöver verka för principbaserade och teknikneutrala lagar som innebär förutsägbarhet för investeringar.

Sverige bör också verka för att det europeiska standardiseringssystemet (ESS) tar fram marknadsrelevanta tekniska standarder som kan utvecklas till normgivande internationella standarder. Detaljstyrning av arbetet måste här undvikas.

För att stärka innovationsklimatet är det också angeläget att införa så kallade reglerade sandlådor och experimentklausuler i existerande och nya regelverk.

Svenskt Näringsliv vill också se att checklistan för tillitsfull AI (så kallad ALTAI) blir en etablerad självcertifiering inom EU. Sverige bör verka för att förhandlingarna om EU-kommissionens AI Act inte begränsar användningen av tillitsfulla AI-lösningar.

Uppdatera GDPR

Dataskyddsregelverket GDPR bör förenklas och uppdateras så att det bättre stödjer digitaliseringen. Dessutom behöver dataskyddsreglerna fullt ut harmoniseras inom EU. Regeringen måste driva på arbetet med en EU-gemensam infrastruktur för delning av personuppgifter och annan data. Utifrån nya lagförslag om data (Data Act) och artificiell intelligens (AI Act) behöver GDPR och andra regelverk förändras så att regelkonflikt och regelöverlappning undanröjs. En viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet är att förberedda terrängen för en översyn av GDPR under nästa EU-kommissions mandatperiod.

Dataskyddsregelverket GDPR bör förenklas och uppdateras så att det bättre stödjer digitaliseringen

Näringslivet efterlyser också regelstöd för rätt att behandla personuppgifter om brott och lagöverträdelser enligt FN: s och OECD: s riktlinjer för Corporate Social Responsibility (CSR), samt bidra till bekämpning av internationell grov brottslighet.

2.5 Främja företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet

Sammanfattning av förslagen till åtgärder:

- Samtliga aktörer, inte minst de offentliga, bör motiveras att investera mer resurser i forskning och innovation.
- Samverkansmodeller bör vidareutvecklas inom de EU-gemensamma forsknings- och innovationsprogrammen (särskilt Horizon Europe).
- Sverige bör driva på för att EU satsar mer på spetsforskning i likhet med den som finns inom ramen för European Research Council, ERC.
- Svenskt Näringsliv skulle gärna se att regeringen ökar informationsutbudet och erbjuder coachning för universitet, företag och andra som vill delta i större EU-program.
- Fokus bör ligga på utveckling av nya tjänster och ny funktionalitet genom ökade satsningar på tjänsteinnovation och tjänstedesign.

Ett forsknings- och innovationssystem i världsklass är grunden för Europas långsiktigt hållbara konkurrenskraft. EU investerar idag mindre i FoU jämfört med USA och Kina, vilket påverkar Europas innovationskraft negativt. Detta är en långsiktigt negativ trend

som måste brytas. Andra delar av världen satsar offensivt på forskning och innovation, vilket ökar konkurrensen om företagens investeringar. Genom näringslivets satsningar på ny kunskap och utveckling av värdeskapande varor och tjänster skapas tillväxtmöjligheter på nya marknader.

Grundprincipen ska vara att forskning bygger på öppenhet och samarbete

För att investeringar ska genomföras krävs att företagen kan verka i ett attraktivt innovationsklimat, med ekosystem som medger kunskapsutbyte mellan olika aktörer (både inom och mellan olika branscher), och som möjliggör att ny teknik och nya tjänster kan nå ut på marknaden. Grundprincipen ska vara att forskning bygger på öppenhet och samarbete.

Satsningar på forskning och innovation görs främst av medlemsländerna själva. De nationella satsningarna uppgick 2020 till 311 mrd euro. De gemensamma EU-satsningarna är jämförelsevis små. Forskningssamarbetet Horizon Europe, som spänner över perioden 2021-2027, uppgår till totalt 95 mrd euro, dvs mindre än 14 mrd euro per år. Det svenska ordförandeskapet kommer att arbeta med att implementera detta program.

En av de största utmaningarna i Europa är en otillräcklig förmåga att skala upp forskning och innovationer till framgångsrika, växande affärer. Som ett sätt att hantera detta finns förslag på användning av riktade, mellanstatliga projekt för att implementera nya teknologier på marknaden, där endast företag från medfinansierade medlemsstater kan delta.

Detta riskerar inte bara att fragmentera den globala handeln och snedvrida konkurrensen på den inre marknaden, utan också att skapa splittringar som kan vara skadliga för EU på sikt.

Svenskt Näringsliv vill istället se offensiva satsningar i forsknings- och utvecklingsprogrammen på EU-nivå, med öppna utlysningar och prioriteringar som identifierats tillsammans med näringslivet. Att satsa offentliga medel i utvalda forskningsprojekt för framtidens teknologier är inte vägen framåt. Det offentliga ska sätta väl fungerande regler och företagen ska sedan konkurrera om att ta fram de bästa lösningarna utifrån jämlika spelregler. Europa konkurrerar ytterst med kunskap, vilken är nyckeln till att klara både den gröna omställningen och den digitala transformationen.

Den svenska regeringen bör därför, både inför och under ordförandeskapet:

- Motivera samtliga aktörer, inte minst de offentliga, att investera mer resurser i forskning och innovation.
- Vidareutveckla samverkansmodeller inom de EU-gemensamma forsknings- och innovationsprogrammen (särskilt Horizon Europe) för forsknings- och innovationsprioriteringar som har företagens konkurrenskraft i fokus. Fokus bör ligga på tillämpning genom exempelvis testbäddar och på ett ökat del- tagande av små- och medelstora företag.
- Driva på att EU satsar mer på spetsforskning i likhet med den som finns inom ramen för European Research Council, ERC, som är en del av EU-programmet Horizon Europe. ERC fokuserar enbart på ”bottom-up” spetsforskning och uppgår till 16 miljarder euro. Projekten identifieras av forskare inom alla områden och är inte politiskt styrda. Sådana satsningar är viktiga eftersom det inte finns ett enda EU-universitet på de globala rankinglistornas Topp 20 efter det att Storbritannien lämnade unionen.
- Trots att Sverige har en hög andel beviljade projekt inom EU:s forsknings- och innovationsprogram finns det många företag som tycker att det är komplicerat att söka EU-medel. Svenskt Näringsliv skulle gärna se att regeringen ökar informationsutbudet och erbjuder coachning för universitet eller företag som vill delta i större EU-program. Idag är detta ansvar uppdelat på ett stort antal aktörer. Då stora europeiska satsningar nu görs inom en rad framtidssektorer, t.ex. molntjänster, AI eller vätgasutveckling, är det viktigt att möjliggöra deltagande för svenska intressenter.
- Fokusera på utveckling av nya tjänster och ny funktionalitet genom ökade satsningar på tjänsteinnovation och tjänstedesign.

www.svensktnaringsliv.se
Storgatan 19, 114 82 Stockholm
Telefon 08-553 430 00